

Virksomhedernes behov for basale færdigheder

Mere end en million voksne danskere har svage it-færdigheder, over 500.000 voksne danskere har svært ved at læse, og over 500.000 voksne danskere har svært ved at regne. Det er en stor samfundsmæssig udfordring, fordi vi i vores arbejdsstyrke har brug for tilstrækkelige grundkompetencer til at kunne imødekomme fremtidens krav til løbende opkvalificering og udvikling. Analyser viser, at vi får færre og færre jobs til ufaglærte, der forudsætter et lavt kompetenceniveau (DA 2014), og frem mod 2025 vil vi fortsat mangle faglært arbejdskraft, peger analyser fra Danmarks Vækstråd og Arbejderbevægelsens Erhvervsråd på.

Danmark står derfor i en situation, hvor gode basale færdigheder hos medarbejderne er en afgørende forudsætning for at kunne imødekomme de stigende krav til ufaglærte jobs og for at muliggøre uddannelsesløft. Forberedende voksenundervisning (FVU) i læsning og matematik er det helt centrale tilbud til voksne med svage basale færdigheder. Men der var blot ca. 39.300 voksne, der deltog i FVU-læsning eller i FVU-matematik i skoleåret 2013/14. Samlet set er der altså en stor udfordring med hensyn til at få flere voksne i gang med FVU.

Denne rapport belyser, hvordan virksomhederne vurderer og håndterer svage basale færdigheder hos deres medarbejdere. Den afdækker også, hvordan virksomhederne anvender og vurderer de læse-, skrive- og regnekurser, som udbydes i regi af FVU.

Rapporten leverer vigtig viden til de uddannelseskonsulenter og udbydere af FVU, som arbejder med at planlægge FVU-forløb, der tager afsæt i virksomhedernes behov. Også for de beslutningstagere, der tilrettelægger rammerne for FVU eller som arbejder for, at flere voksne danskere får forbedret deres basale færdigheder, vil undersøgelsens resultater være interessante.

Rapportens datagrundlag

Resultaterne bygger på to datakilder:

- En repræsentativ spørgeskemaundersøgelse blandt offentlige og private virksomheder med mindst fem ansatte, og hvor mindst 10 % af de ansatte er enten ufaglærte eller faglærte. 1.103 virksomheder har deltaget i undersøgelsen.
- En interviewundersøgelse blandt 12 virksomhedsledere. Interviewundersøgelsen er målrettet virksomheder med et grundlæggende kendskab til FVU, med et behov for at opkvalificere medarbejdere i læsning og matematik, og som ikke har anvendt eller overvejet brug af FVU inden for de seneste to år.

Dataindsamlingen er gennemført i perioden juni til oktober 2016.

Hovedresultater om virksomhedernes vurdering af behov

Flertallet af virksomheder oplever ikke svage basale færdigheder som en udfordring

Flertallet af virksomhederne oplever ikke svage basale færdigheder som en udfordring, når de skal vurdere medarbejdernes færdigheder i forhold til arbejdspladsens forventninger og krav. 61 % af virksomhederne angiver, at ingen af deres *ufaglærte medarbejdere* har behov for at forbedre deres læsefærdigheder, mens 77 % af virksomhederne angiver, at ingen af de *faglærte*

medarbejdere har behov for at blive bedre til at læse. Samme tendens gør sig gældende, når virksomhederne vurderer behovet for at forbedre skrive- og regnefærdigheder blandt deres ufaglærte og faglærte medarbejdere.

De fleste virksomheder oplever kun et lille opkvalificeringsbehov

Blandt de virksomheder, der oplever et opkvalificeringsbehov hos deres medarbejdere, angiver langt størstedelen, at det kun gælder få medarbejdere. Fx vurderer 33 % af de virksomheder, hvor de ufaglærte medarbejdere har behov for at blive bedre til at læse, at det kun gælder for få medarbejdere. Samme tendens gør sig gældende i forhold til behovet for at forbedre skrive- og regnefærdigheder.

FVU opleves sjældent som svaret på udfordringer med svage basale færdigheder

Kun 25 % af de virksomheder, der har medarbejdere med behov for et kompetenceløft, vurderer, at det i høj eller nogen grad vil være relevant for dem at få et større kendskab til FVU. Det er altså en forholdsvis lille andel af virksomhederne, som er interesserede i mere viden om FVU som en løsning for de medarbejdere, der har svært ved at leve op til arbejdspladsens forventninger, når det kommer til læse-, skrive, regne- og it-færdigheder.

Interviews med virksomhedsledere viser, at virksomhederne har en række forskellige tiltag og strategier til at håndtere medarbejdere med svage basale færdigheder, før de iværksætter eksterne opkvalificeringsforløb. Virksomhedernes tiltag har ikke altid fokus på at udvikle medarbejdernes kompetencer. Der kan i lige så høj grad være tale om en løsning, som sikrer, at virksomheden ikke oplever gener og fejl som følge af medarbejdernes manglende kompetencer, som en løsning, der faktisk ender med at løfte medarbejdernes kompetencer. Virksomhederne har således både kort- og langsigtede strategier i forhold til at håndtere medarbejdere med svage basale færdigheder.

Størst behov for at opkvalificere medarbejdernes it-færdigheder

It er den af de undersøgte færdigheder, som flest virksomheder vurderer, der er behov for at forbedre: 16 % af virksomhederne angiver, at næsten alle eller en del af deres ufaglærte medarbejdere har behov for bedre it-færdigheder for at kunne leve op til arbejdspladsens forventninger. 12 % af virksomhederne vurderer, at næsten alle eller en del af deres faglærte medarbejdere har behov for et it-kompetenceløft. Det sætter vi særskilt fokus på i en selvstændig publikation om betydningen af it-færdigheder på et digitaliseret arbejdsmarked.

Virksomhederne ser forbedring af basale færdigheder som et fælles ansvar

71 % af virksomhederne betragter ansvaret for at forbedre medarbejdernes basale færdigheder som et fælles anliggende for virksomheden og medarbejderne. 29% af virksomhederne vurderer omvendt, at det primært er medarbejderens eget ansvar at forbedre de basale færdigheder. Størstedelen af virksomhederne oplever således, at de bærer en del af ansvaret for at opkvalificere medarbejdere med svage basale færdigheder.

Hovedresultater om virksomhedernes kendskab til og brug af FVU

4 ud af 10 virksomheder har aldrig hørt om FVU

40 % af virksomhederne i undersøgelsen har aldrig hørt om FVU. Af de virksomheder, der kender til FVU, har 7 % et indgående kendskab, 24 % kender lidt til FVU, og 29 % kender kun FVU af navn. Da tilbuddet om FVU i høj grad retter sig mod faglærte og ufaglærte, kunne man forvente, at en større andel af virksomheder med ufaglærte og faglærte ansat havde bedre kendskab til FVU. Kendskabet til FVU er ikke overraskende større blandt de store virksomheder: 80 % af virksomhederne med over 100 ansatte kender til FVU, mens det kun gælder for 54 % af virksomhederne med 5-10 ansatte.

Travlhed og manglende interesse er de største barrierer for brug af FVU

De virksomheder med medarbejdere, der har brug for et kompetenceløft, og som ikke allerede bruger FVU, angiver flere forskellige årsager til, at de ikke har overvejet et FVU-kursus i læsning og skrivning. 24 % angiver som årsag, at medarbejderne ikke er interesserede i at komme på kursus, 22 % angiver travlhed som forklaring, mens 13 % angiver manglende oplysninger om støttemuligheder som forklaring.

Kun 1 %, svarende til to virksomheder, angiver dårlige erfaringer med FVU fra tidligere som forklaring. At travlhed og manglende lyst blandt medarbejdere er de to mest udbredte barrierer, tydeliggør behovet for både at motivere såvel ledere som medarbejdere og at synliggøre gevinsterne ved at deltage i FVU.

Virksomheder, der har benyttet FVU, vurderer udbyttet positivt

Blandt de få virksomheder (7 %), der har deltaget i FVU, vurderer 94 %, at FVU i nogen eller høj grad har løftet medarbejdernes kompetencer i tilstrækkelig grad. Også de interviews, EVA har lavet med virksomhederne, viser, at virksomhederne oplever, både at FVU løfter medarbejdernes grundkompetencer, så de bliver mere kvalificerede til at løse deres opgaver, og at medarbejderne bliver motiverede til at videreudanne sig efter at have været på et FVU-kursus.

Perspektiver i forlængelse af rapporten

Få virksomheder oplever behov for kompetenceudvikling

Når vi ved fra den internationale PIAAC-undersøgelse, at så stort et antal voksne danskere har svært ved at læse, skrive eller regne, er det overraskende, at så få virksomheder oplever et behov for at forbedre deres medarbejders basale færdigheder.

Det kan være et udtryk for, at de fleste ansatte i virksomhederne enten har tilstrækkelige basale færdigheder, eller at de ansatte er i stand til at løse arbejdsopgaverne på trods af svage basale færdigheder. Men en anden forklaring kan være, at virksomhederne i realiteten undervurderer omfanget og betydningen af deres medarbejders svage basale færdigheder, eller at nogle virksomheder har et mere kortsigtet perspektiv og håndterer svage basale færdigheder på en måde, som ikke har fokus på egentlig kompetenceudvikling. Er det sidste tilfældet, er der grund til bekymring i forhold til at sikre, at arbejdsstyrken har et tilstrækkeligt kompetenceniveau til at møde fremtidens kompetencekrav.

Virksomhederne oplever ikke FVU som relevant

Det er også bemærkelsesværdigt, at det kun er en ud af fire virksomheder med medarbejdere med behov for et kompetenceløft, der oplever det som relevant at få et større kendskab til FVU, som er det eneste offentlige uddannelsesstilbud, der er målrettet voksne med svage basale færdigheder. Det peger på behovet for at gentænke, hvordan man markedsfører FVU-kurserne over for virksomhederne, så virksomhederne oplever det som relevant og rentabelt for dem at finansiere medarbejders kompetenceløft inden for basale færdigheder. Rapporten viser fx, at virksomhederne oplever basale læse- og regnekurser som langt mere meningsfulde og legitime, når undervisningen enten pakkes ind i et fagligt kerneindhold eller kobles tæt hertil. Det taler for i stigende grad at gennemføre FVU som virksomhedsrettede forløb, hvor undervisningen kan kobles tæt til det faglige arbejde i den enkelte virksomhed.

Samlet set peger resultaterne på, at der også fremadrettet er behov for, at udbydere afsætter ressourcer til det virksomhedsopsøgende arbejde for gennem dialog at afklare omfanget og betydningen af svage basale færdigheder.

Opsummerende rejser rapporten tre spørgsmål, som udbydere af FVU og interessenter med fordel kan drøfte:

RESUMÉ

For det første: Hvordan kan udbyderne af FVU fremadrettet bedst muligt tydeliggøre betydningen af gode basale færdigheder og gevinsterne ved at kunne læse, skrive og regne for virksomhederne?

For det andet: Hvordan kan udbyderne af FVU, Undervisningsministeriet og øvrige interessenter arbejde med at øge kendskabet til FVU hos især de små og mellemstore virksomheder?

For det tredje: Hvorfor oplever de virksomheder, der har medarbejdere med opkvalificeringsbehov ikke i højere grad, at FVU er relevant for dem? Og kalder dette resultat kalder på en nytænkning af dele af FVU-indsatsen, så den mere enkelt og fleksibelt kan kobles til den fag-faglige kompetenceudvikling?
